

Utklipp fra:
Aftenposten

Aftenutgaven
OSLO
Pol. tendens: Uavh. konservativ
(Se baksiden)

25 AUG. 1988

NORSKE
ARGUS

A-S
BYRÅET FOR AVISUTKLIPP
POSTBOKS 1180 SENTRUM,
0107 OSLO 1, TLF. 20 46 75

Bommet ¹⁸⁹ Peary på Nordpolen?

New York, 25. august. (New York Times) Var den amerikanske oppdagelsesreisende Robert E. Peary virkelig førstemann som nådde Nordpolen, eller bommet han med flere mil på grunn av drivisen og strømforholdene? Spørsmålet, som har vært reist med vekslende tvil og tro siden like etter ekspedisjonen i 1909, er igjen kommet i søkelyset i forbindelse med 100-årsjubileet til National Geographic Society. Og denne gang er tvilen sterkere enn noengang før.

I september-nummeret av det velrenommerede National Geographic-magasinet konkluderer den britiske polarforsker Wally Herbert, som i 1968-69 selv ledet en ekspedisjon over Nordpolen, med at ny kunnskap om været, strømforholdene og isdriften i Nordishavet peker i retning av at Peary drev av og aldri kom nærmere polen enn 5-10 mil. Peary-familien ga nylig tilatelse til at Pearys dagbok fra turen og andre dokumenter, som alle ligger oppbevart i National Library i Washington, kunne bli friggitt og undersøkes nærmere.

Ved å offentliggjøre denne artikkelen i forbindelse med sitt 100-årsjubileum gjør National Geographic Society på en måte også opp for vurderingsfeilen det i sin tid kan ha gjort seg skyldig i da det i 1909 godtok at Peary virkelig var nådd frem til Nordpolen. Det var i november 1909 at selskapet ga Peary en av sine høyeste utmerkelser, etterat det hadde gjennomgått hans opptegnelser, intervjuet ham og gått god for at målet var nådd.

Åpenbare feil og mangler

I det nye materialet Herbert gjennomgikk fant han åpenbare navigasjonsfeil, mistenkelige avstandsrapporter og uforklarlige blanke sider i Pearys dagbok fra 6. april 1909, da han offisielt nådde frem til polen, 89°57' nordlig bredde. — Pearys forbausende lemfeldige navigasjons-opptegnelser gjør det umulig å fastslå om han virkelig nådde sitt mål eller ikke, sier Herbert.

Blant annet inneholder Pearys dagbok ingen opptegnelser om hva han og ekspedisjonsmedlemmene gjorde i de 30 timer de tilbragte ved polen. Flere sider er helt tomme, og under 6. april nevnes det ikke noe om Nordpolen. I stedet er

det lagt inn et løst ark, der det står skrevet «Omsider polen!!!»

Lot seg rive med

Herbert selv er i meget sterk tvil om hvorvidt Peary virkelig var på Nordpolen. — Antageligvis var det slik på de fem siste marsj-etappene nordover at Peary ikke lot seg lede av en klart-tenkende hjerne, men av en overbevisning om at polen var hans og at han hadde den guddommelige rett til å oppdage den og vende hjem og forkynde bragden han hadde gjort, heter det.

Herbert siterer opptegnelser fra Pearys mangeårige, farvede følgesvenn Matthew A. Henson om hvordan Peary ble sint da Henson kom tilbake fra en utmarsj og sa at han «trodde han hadde vært det første mennesket som hadde sittet på toppen av verden». Peary foretok da sol-observasjoner og kom til at de var ca. fem kilometer fra polen.

Oppførte seg underlig

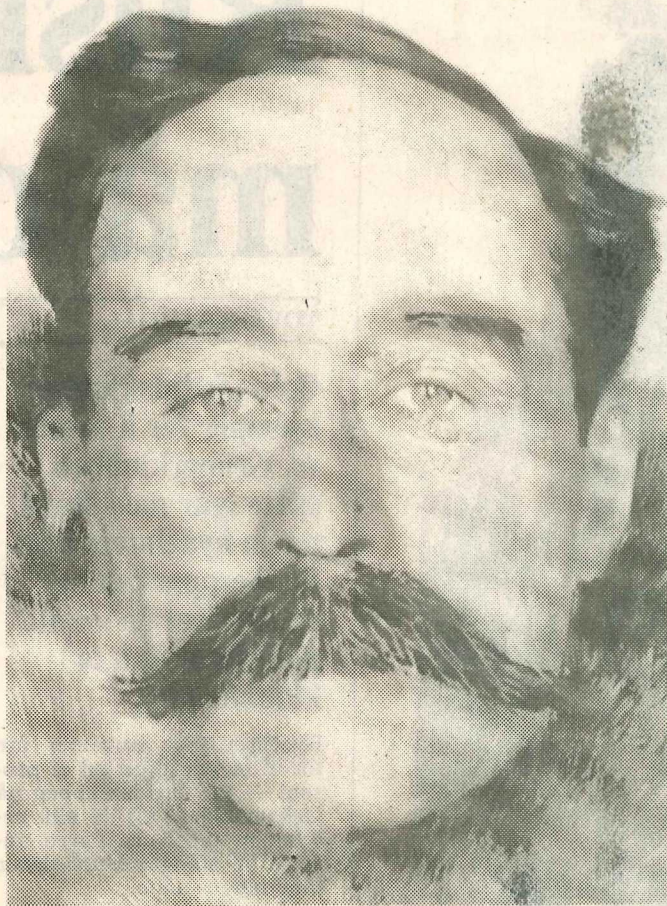
Hvis det virkelig er riktig at Peary selv visste eller hadde mistanke om at han likevel ikke hadde nådd sitt mål, kan det forklare hans oppførsel i dagene etterat han kom hjem. Han viste bl.a. ingen tegn til ønske om å feire triumfen. Bl.a. «snudde han seg bort og dekket øynene sine med begge hender» da Henson kom bort til ham for å ta ham i hånden.

Henson, som først i april i år fikk sin rettmessige plass på den nasjonale æreskirkegård i Arlington ved Washington ved siden av Peary, ble opprinnelig lagt i en fellesgrav da han døde i 1955 fordi hans kone ikke hadde råd til et eget gravsted til ham. Han ble 88 år gammel.

Peary døde i 1920, 64 år gammel. På turen nordover til polen ble han ledsaget av Henson og fire eskimoer.

Ikke overrasket

Andre spesialister på polarhistorie og polargeografi er ikke særlig forbauset over det nye materialet, som peker i retning av at Peary aldri kom til polen. Allerede i 1973 skrev Dennis Rawlins, som er forfatter og spesialist på planet-bevegelse, en bok der han hevdet at Peary aldri foretok astronomiske målinger for å bestemme avdriften i isen han gikk over. Også Herbert peker på hvordan

Admiral Robert E. Peary — hans dagboksopptegnelser fra Nordpolen-turen er ytterst lemfeldige og bidrar bare til å øke tvilen om hvorvidt han noensinne nådde frem. (Foto: NTB-AP)

Den farvede Matthew A. Henson var Robert Pearys ledsager på ekspedisjonen mot Nordpolen i 1909. Men det var først ivår at han — i likhet med Peary — fikk plass på æreskirkegården i Arlington ved Washington.

Pearys dagbok mangler helt grunnleggende opplysninger, bl.a. detaljer om vindhastighet, vær- og isforhold eller systematiske posisjons-notater basert på observasjoner av solen og planetene for å bestemme bredde- og lengdegrader.

Dessuten vet man at Pearys kronometer, som er av helt avgjørende betydning innen navigasjon, gikk ti minutter for fort og at Peary ikke var klar over dette mens han befant seg i isen. Bare kronometeret kan dermed ha ført ham to mil på avveie, heter det.

Herbert er heller ikke den første som syntes at dagsmarsj-avstandene Peary førte opp, virker usannsynlig lange. Peary hevder at han på åtte dager hadde tilbakelagt en strekning på 473 kilometer fra en leir og til polen — og tilbake. Han skal bl.a. ha avansert 318 kilometer på fire dager. — Det ville isåfall være fenomenalt, siden ingen polarforsker hverken før eller senere har påberopt seg å ha tilbakelagt slike avstander over pol-massene på tilsvarende tid, selv ikke med hunder eller snowmobiler, sier Herbert.